

§ 30 LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖKSESTÄ KIERTOTALOUDEN STRATEGISESTA OHJELMASTA

Asia Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa Valtioneuvoston periaatepäätöksestä Kiertotalouden strategisestä ohjelmasta 8.3.2021 mennessä lausuntopalvelu.fi-palveluun.

Siirtymä kiertotalouteen on Suomelle merkittävä mahdollisuus. Kiertotalous tarjoaa keinon vahvistaa Suomen vientivetoista taloutta ja työllisyyttä. Samalla se vähentää luonnonvarojen kulutusta sekä siitä aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä ja muita ympäristövaikutuksia. Kiertotaloudessa ei ole kyse ainoastaan taloudesta ja teknologisista ratkaisuista. Siirtymä hiilineutraaliin kiertotalouteen edellyttää kokonaisvaltaista muutosta sekä yhteiskunnan päätöksenteossa ja suunnittelussa että yritysten, kotitalouksien ja kuluttajien asenteissa ja käyttäytymisessä.

Kiertotalouden edistämishjelmassa ehdotetaan tavoitteita luonnonvarojen käytölle sekä toimenpiteitä, joilla hiilineutraalista kiertotalousyhteiskunnasta tulee taloutemme kestävä perusta vuonna 2035.

Kiertotalouden edistämishjelma on valmisteltu keskeisten ministeriöiden ja tutkimuslaitoksen sekä Sitran ja Business Finlandin yhteistyönä. Ohjausryhmää on vetänyt työelämäprofessori Reijo Karhinen ja käytännön toteutuksesta on vastannut ympäristöministeriö yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Strategisessä ohjelmassa on tunnistettu keskeisesti Suomen talouteen ja sen kehittämistarpeeseen kohdistuvat haasteet sekä kiertotalousratkaisujen niihin tarjoamat mahdollisuudet. Kokonaisuutena on todettu myös ympäristön, luonnon monimuotoisuuden ja ilmastonmuutokseen liittyvien haasteiden ratkaisemisen tarpeellisuus ja kiireellisyys. Ohjelman visiossa korostuvat kestävyiden valtavirtaistuminen, tulevaisuusajattelu sekä lisäarvon luominen yhteiskuntaan, joka luo hyvinvointia ja kansainvälisiä markkinamahdollisuuksia. Tavoitteiksi on asetettu primääraaka-aineiden kokonaiskulutuksen vakiinnuttaminen, resurssien tuottavuuden lisääminen sekä kiertotalousasteen kaksinkertaistuminen tavoitevuoteen 2035 mennessä.

Ohjelman toteutusmahdollisuuksina on nähty hallinnon, lainsäädännön sekä verotuksen ohjausvaikutus sekä digitalisaation, osaamisen, ekosysteemien, yhteistyön ja innovaatioiden luomat mahdollisuudet.

Ohjelmassa on ehdotettu 41 kappaletta toimenpiteitä ja suosituksia, sekä esitetty ehdotuksen näiden toimijoiksi. Toimijoilla tarkoitetaan tahoja, jotka ovat vastuussa toimenpiteen toteuttamisen käynnistämisestä, toteutumisen edistämisestä ja seurannan toteutumisesta. Tässä lausunnossa kiinnitetään huomiota erityisesti niihin toimenpiteisiin ja suosituksiin, jotka koskevat Varsinais-Suomen kuntia tai maakunta liittoa.

Ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi on saatavilla [valtioneuvoston sivuilta](#).

Valmistelija HS/AK/RL/AL/hm

Pöytäkirjaotteen oikeaksi todistaa:

Maakuntajohtajan ehdotus

Maakuntahallitus päättää antaa Valtioneuvoston periaatepäätöksestä kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi seuraavan lausunnon:

Varsinais-Suomen alue on jo pitkään tehnyt niin strategisen kuin käytännön tason toimia kiertotalous- ja ilmastokysymysten ratkaisemiseksi ja on aktiivisesti päivittänyt niihin liittyviä tavoiteasiakirjoja. Varsinais-Suomi on mukana ja sitoutunut kansallisiin kiertotaloutta (Circwaste-hanke) ja hiilineutraaliutta (Canemure-hanke) edistäviin hankeconsortioihin. Myös alueella toimivien kehittämissä tutkimusorganisaatioiden sekä yritysten ja kuntien toiminnat ovat edistäneet alueella kiertotalouden kehittämistä.

Ohjelmassa on todettu, että julkinen sektori voi tukea yrityksiä, ekosysteemejä ja teollisten ekosysteemien kehittämistä innovaatiopolitiikalla ja vahvistamalla alueiden erikoistumista. Lisäksi rakennetun ympäristön suunnittelun rooli kiertotalouden ratkaisujen käyttöönotossa on tunnistettu. Varsinais-Suomessa hyvinä esimerkkeinä toimivat kiertotalousratkaisuja tarjoavan Topinpuiston kiertotalouspuiston, kemianosaamista kehittävän Smart Chemistry Parkin, tekstiilikierrätyksen pilottilaitoksen toteuttaminen julkisten toimijoiden ja yritysten sekä korkeakoulujen yhteistyönä sekä hiilineutraalissa kiertotalouden ekosysteemissä toimivan meriklusterin kehittäminen.

Julkisten hankintojen rooli nähdään suurena erityisesti niiden euromääräisen suuren volyymin ja laaja-alaisen vaikuttavuuden näkökulmasta. Näihin pystytään vaikuttamaan sekä lainsäädännön, että hankintojen kriteerien määrittämisen kautta. Hankintojen sisällöllisten kriteerien määrittämiseen tarvitaan merkittävästi lisää tutkimusta ja kehitystä, jotta uusia kiertotaloutta tukevia vaihtoehtoja saadaan sisällytettyä hankintoihin nykyistä enemmän. Julkisten hankintojen osalta on kuitenkin hyvä tunnistaa erityisesti kuntien rajalliset resurssit hankintojen toteuttamiseen sekä kuntien rajalliset taloudelliset resurssit tehdä kiertotaloutta tukevia hankintoja, mikäli niiden taloudellinen vaikutus on lineaaritalouteen pohjautuvaan hankintaan verrattuna kalliimpi.

Ratkaisuna esitetty luonnonvarojen käytön kansallisen sopimuksen solmiminen on tärkeä askel kohti materiaalihokkuutta. Varsinais-Suomen alueelle on aktiivisesti etsitty keinoja uusio- ja ylijäämämaa-ainesten sekä kaivosteollisuuden sivukivien hyötykäytölle ja rakentamisen hankintoihin liittyvän tuen ja neuvonnan kehittämiseen. Kaavoituksella ja rakennusten käytöllä sekä rakentamisella nähdään olevan merkittävä rooli kiertotalouden toteuttamisessa ja siinä kuntien ja maakuntien liittojen rooli on tuotu vahvasti esille. On hyvä kuitenkin huomioida, että kaavoitus tähtää pitkän aikajänteen suunnitelmallisuuteen ja toteutukseen, jolloin joustavuuden ja poikkeusmenettelyiden liiallisella mahdollistamisella voi olla suunniteltua kokonaiskuvaa hidastava vaikutus.

Kuntia kuvataan ohjelmassa "kiertotalouden avainpelaajiksi", koska kunnilla nähdään olevan erityisiä mahdollisuuksia infraratkaisujen esimerkin näyttäjän ja kansalaisten aktivoimisessa. Kuntien rooli on nähty ohjelmassa oikein, mutta erityistä huolta tulee kantaa siitä, että kuvattu ekosysteemyöhön kohdennettu rahoitus toteutuu ja kohdentuu tarkoituksenmukaiseen toimintaan riittävän nopeasti ja suurena. Hyvinä alueellisina yhteistyötapoina voi Varsinais-Suomen alueelta nostaa esille vesi-, jätevesi- energia- ja jätehuoltoyhteistyön, joka toimii usean kunnan muodostamana kokonaisuutena. Erityisesti Varsinais-Suomen alueen vesisektorin ratkaisut, jossa tekopohjaveden tuotan-

Pöytäkirjaotteen oikeaksi todistaa:

non, keskitetyn jätevedenpuhdistuksen, sen lietteiden biokaasutuksen sekä vesisektorin eri vaiheissa tuotettu sähkö ja lämpö, ovat hyvä kansainvälinen referenssi koko ketjun huomioivasta kiertotalousratkaisusta.

Yleisesti voidaan todeta, että ohjelmassa kuvatuissa ratkaisuissa on monissa kohdin painotettu kuntien ja alueiden erilaisuutta ja siten erilaisia mahdollisuuksia kiertotalouden toteutumisessa. Mahdollisuuksien hyödyntämisen keskiössä on olemassa olevan tiedon saatavuus, jota tulee nykyisestä merkittävästi parantaa, sillä aluetason toimivat ovat usein riippuvaisia toisaalla kerätystä, tuotetusta ja analysoidusta tiedosta.

Ohjelmassa on todettu myös, että systeeminen muutos edellyttää merkittävää muutosta nykyisessä toimintatavassa ja investointien ja kokeilujen kohdentamisessa. Systeemiseen muutokseen tarttuvana hyvänä esimerkkinä toimii Turun kaupungin kiertotalouden työ, joka kokonaisvaltaisesti tunnistaa kehittämis- ja vaikutusmahdollisuudet alueella ruoka-, vesi-, energia-, liikenne- ja rakentamissektoreissa. Tässä työssä päätavoitteena on löytää perinteisten kierrätysratkaisujen lisäksi, laajempi näkemys siihen, miten kiertotalouden vaikutukset ja potentiaali huomioidaan ketjujen kaikissa vaiheissa. Kuitenkin rahoituksen kehittämiseen ja kokeilurahoitukseen liittyvissä kohdissa, ei ehdotetuksi toimijaksi ole merkitty kuntia tai maakuntien liittoja. Kuntien ja maakuntien liittojen tietämys paikallistason mahdollisuuksien asiantuntijoina tulisi tulla konkreettisemmin esille ohjelmassa. Myös näiden kautta tulisi kanavoida nykyistä enemmän helposti toteutettavaa rahoitusta, jotta tarvittavia kiertotalouden referenssejä saadaan aikaiseksi. Kiertotaloutta tukevan rahoituksen ei siis tule olla vain kansallisella tasolla jaettava ja hallinnollisesti raskasta rahoitusta.

Kiertotalouden seurannan, toteuttamisen ja kehittämisen osalta on hyvä tunnistaa alueelliset eroavaisuudet kiertotalouden mahdollisuuksissa. Tämän vuoksi, tulee tietoa esimerkiksi bio- ja jätevirroista avata entisestään alue- ja kuntatasolla. Vain kohdennetulla ja paikallisella tiedolla, pystytään aluetasolla arvioimaan paikallisesti parhaita ratkaisuja, ja tätä tietoa ei nykyisellään ole saatavilla kansallisen tason seurantatiedoista. Myös keskeisten lakimuutosten, kuten jätelainsäädännön ja maankäyttö- ja rakennuslain, valmistelut ja päivitykset tulee toteuttaa nykyistä nopeammin ja kiertotalouden tavoitteita paremmin tukien, sillä pitkään jatkuvat epäselvät prosessit pysäyttävät alalla kehityksen, lain muutoksia odottaessa.

Kiertotalousohjelman toteuttamiselle on arvioitu kohdennettavan noin 100 miljoonaa euroa vuosittain eri ministeriöiden sekä EU:n elpymisinstrumentin rahoituksista. Kokonaissummaa voidaan pitää kuitenkin kohtuullisen pienenä, mikäli sillä halutaan aidosti vaikuttaa julkisiin hankintoihin ja saada niiden kautta toteutettua aitoja kokeilu- ja referenssihankkeita.

Lausunto lähetetään: lausuntopalvelu.fi / kirjaamo@ym.fi

Tiedoksi: Varsinais-Suomen kunnat

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja Erikoissuunnittelija Aleksis Klap, p. 040 721 3137, etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Pöytäkirjaotteen oikeaksi todistaa:

Pöytäkirjaotteen oikeaksi todistaa:

Turussa

Pöytäkirjanpitäjä